หลักการเขียนข้อเสนอเชิงนโยบาย

ดร.อรทัย มูลคำ

นักวิชาการอิสระ

ความหมาย คำว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยี

- นวัตกรรม คือ เก่าที่ไหนมาไม่รู้ แต่มาใหม่ที่นี่
- เทคโนโลยี คือ ของเก่าที่ใช้มาแล้ว
- การทำงานต้องมีการพัฒนาตัวเอง ไม่หยุดนิ่ง

เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามตัวเอง

- ท่านเห็นสัตว์อะไรบ้างง (ปลาวาฬ ลา แมว หมา ช้าง หนู)
- ท่านใช้เทคโนโลยีในการทำงานมากกว่า หรือบันเทิงมากกว่า
- ท่านชอบฟัง/คิดวิเคราะห์/ไตร่ตรองหาเหตุผลไหม
- ท่านชอบเขียน/พิมพ์
- ท่านชอบการทดลองหรือการเปลี่ยนแปลงไหม

ถ้าคะแนนเกิน 4 คะแนน ถือว่าเป็นนักวิจัย และเริ่มได้

วิจัยคืออะไร

คือการประดิษฐ์ คิดค้น เพื่อให้ได้ความรู้ เป็นสิ่งที่เราไม่เห็นผลในภายหลัง ดังนั้น งานวิจัยที่ดี ต้องไม่รู้ผลที่จะเกิดขึ้น หรือรู้แต่ไม่ชัด เปรียบเสมือน ความรู้ชายแดน ต้องไปดู แล้วกลับมาบอกเพื่อน การวิจัยเหมือนกับผู้วิจัยก่อนหน้านี้ สามารถทำได้ ทำซ้ำได้ ขึ้นกับความต้องการรู้ของผู้วิจัย

การออกแบบงานวิจัย (Finding Problem)

การออกแบบงานวิจัยที่ดีต้อง กำหนดหัวข้องานวิจัยให้ชัดเจน หาปัญหาที่แท้จริงให้ได้ ปัญหาต้องชัดเจน โดยวิธีการหาปัญหาคือ ๑) นำข้อมูลหรือผลประเมินงาน/กิจกรรมมาดู ๒) นำนโยบาย/จุดมุ่งหมายของกรมอนามัย/กระทรวง ๓) นำเป้าหมาย KPI มาเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบัน ๔) นำสิ่งที่ต้องการพัฒนางานมาดู ๕) นำผลงานวิจัยมาดู ๖) นำสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นจริงในจังหวัดมาดู ๗) นำแผนพัฒนา/แผนปฏิบัติการมาดู ทั้งนี้ต้องค้นหาปัญหาให้เจอในระดับต่ำดิ่ง ลึกลงไป ไม่แค่ผิวเผิน

หลักการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

บทที่ ๑ ประกอบด้วย (เขียนสูงสุดไม่เกิน ๗ หน้า)

1.1 หลักการและเหตุผล (ไม่เกินหน้าครึ่ง บอกปัญหา)

1.2 วัตถุประสงค์

1.3 นิยามศัพท์

1.4 กรอบแนวคิดเรื่องการวิจัย

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.6 กระบวนการวิจัย (ประชาการ กลุ่มตัวอย่าง หเครื่องมือ ตัวชี้วัด สถิติที่ใช้ ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

หลักการและเหตุผล (วิธีการเขียน ให้ได้ภายในหนึ่งหน้าครึ่ง)

ภาพกว้างของปัญหา เรื่องทั่วไป Bird eyes view หรือเรื่องที่ต้องการพัฒนาไปให้ถึง กล่าวถึงประเทศไทย ๔.๐ หรือนโยบายภาครัฐหรือกฎหมายกำหนดไว้ (MACRO)

ข้อมูล สถิติ สารสนเทศที่จะมาสนับสนุนว่าปัญหาดังกล่าวเป็นจริง ภาพอนาคต MOU/ประเด็นร้อน/วิจัย/ ภัยพิบัติ/โรคระบาด/นโยบายรัฐ ที่ระบุปัญหาระดับชาติถ้าไม่มีการแก้ไข เปรียบเทียบการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร (ใส่รูปได้ถ้ามี)
(MESO)

สรุปปัญหาสำคัญ ดังนั้น..(ใส่ชื่อเรื่อง)..
ถ้าแก้ไขปัญหาทีเป็นสาเหตุจะแก้ไขปัญหาได้สถานการณ์จะดีขึ้น เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย (๓ บรรทัด)

(Micro)

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ต้องไม่เขียนเย้อะ ไม่ควรเกิน ๓ ข้อ และต้องขึ้นต้นด้วย

“เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ.....”
“เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ.....”
“เพื่อเสนอแนวทางกำหนดนโยบาย หรือ เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้าน.....”

นิยามศัพท์

ผู้เขียนเป็นคนนิยาม ดังนั้น เราต้องเป็นคนเขียน หากศัพท์นั้นอยู่ในพจนานุกรม ไม่ต้องนิยาม โดยศัพท์นี้ใช้เฉพาะนิยามในเล่มที่เราเขียนเท่านั้น เพื่อกำหนดว่าสิ่งที่ศึกษากำหนดขอบเขตไว้เพียงแค่นั้น โดย ระบุ หรือเจาะเฉพาะเรื่องที่เราจะเสนอผลงานเท่านั้น เรื่องอื่นเราไม่สนใจ

วิธีการเขียน เช่น Medical hub มี ๓ ส่วน แต่ในสิ่งที่เราศึกษามีแค่เรื่องเดียว ในการเขียน เราต้องระบุ เช่น Medical Hub ในที่นี้คือ.....(เขียนภาษาบ้าน ๆ ไม่ต้องศัพท์ยาก) ..... และให้นิยามเฉพาะคีย์เวิร์ด เท่านั้น

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา คือ รั้ว โดยเขียนเป็นมิติประกอบด้วย

๑. มิติพื้นที่ เช่น การศึกษาจะศึกษาใน ๓ อำเภอเท่านั้น ได้แก่ .....เป็นได้ทั้ง Building/เขต/อำเภอ/ในเขตที่เกิดผลกระทบที่ใดบ้าง ระบุให้ชัด

๒. มิติด้านประชากร ต้องระวังจะผิดเยอะมาก เนื่องจากมีความละเอียดอ่อน ประชากร คือ การสุ่มเลือกมาโดยที่เราไม่รู้จักใคร ถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด หากเราเลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง ไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด เช่น ให้คนในห้องนับเลข ๑ ถึง ๖ แล้ว เลือกเฉพาะ คนนับเลข ๕ ออกมาหน้าห้อง แบบนี้ถือว่าเป็นการสุ่มเลือกมา เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด ซึ่งต้องอธิบายอย่างละเอียดว่าได้ประชากรมาจากที่ใด

๓. มิติด้านเนื้อหา ต้อง Focus ในสิ่งที่เราต้องการศึกษา เช่น ต้องการศึกษาในด้านใดบ้าง อะไรก็แล้วแต่ที่เขียนในขอบเขตการศึกษา ถือว่าเราจะทำแค่นั้น เป็นการวางรั้วไว้

๔. มิติด้านเวลา หากทำแค่ไม่กี่เดือนไม่ต้องระบุ แต่ถ้าหากข้ามปีงบประมาณ ให้เขียนระบุไปด้วย เช่น ศึกษาระหว่างเดือน .....พศ..... ถึง ..... หรือ ศึกษาในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ หรือ ศึกษาในปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑ เป็นต้น

กรอบแนวคิด

จะไม่เหมือนงานวิจัยปกติ ที่จะมีตัวแปรต้น ตัวแปรตาม หรือตัวแปรควบคุม ดังนั้น จึงเขียนตามลำดับดังนี้

ข้อมูลทุติยภูมิ (ต้องเขียนขึ้นก่อนทุกครั้ง) เช่น พรบ./ผลการประเมิน/ข่าวสาร ข่าว/ทิศทางปฏิรูป/

ข้อมูลปฐมภูมิ เช่น วิธีการวิจัย หรือการหาข้อมูลว่าจากที่ไหน

วิเคราะห์ปัญหาด้วยทฤษฎีระบบ แบบใด (Content analysis) และกำหนดทางเลือก

ข้อเสนอเชิงนโยบาย ต้นแบบ ผลการวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิจัย

ต้องบอกได้ว่างานวิจัยนี้เป็นแบบไหน เชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพหรือใช้ทั้งสองอย่าง เช่น ปริมาณคือ เก็บข้อมูลมามาก ๆ แต่เชิงคุณภาพเป็นการเข้าไปอยู่ร่วมกับเป้าหมายแล้วนำมาเขียน ทั้งนี้ การสัมภาษณ์ เป็นคุณภาพ และการสอบถามคือ ปริมาณ อาจใช้ทั้งสองอย่างเพื่อยืนยัน มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เป็นจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.การจัดประชุมกลุ่ม หรือ Focus group อาศัยผู้ทรงความรู้ ประมาณ ๑๐ – ๒๐ คน เพื่อแสดงความคิดเห็น สรุปโดย Consensus หรือใช้ฉันทามติ เช่น ยกมือโหวตหาความเห็น

๒.การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) สอบถามความเห็นในวงประชุม หรือสัมมนา ที่ประชุมกลุ่มย่อย จากแบบสัมภาษณ์

๓.การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study) ออกไปศึกษาในพื้นที่ โดยการสังเกตแล้วบันทึกข้อมูลไว้ เช่น สภาพน้ำขังในภาชนะ สุขอนามัย ควาเมป็ฯอยู่ วิถีชีวิต อาหารการกิน ห้องส้วม ซึ่งเป็นเชิงคุณภาพ

๔. การทดสอบ (Test) การทดสอบ คือ การวัด IQ ตรวจเลือด วัดความดัน ตรวจสุขภาพ ตรวจคลื่นหัวใจ นำมาเปรียบเทียบก่อนหลัง ต้องเขียนกระบวนการแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนกันลืม

๕. การทดลอง เป็นคุณภาพ แบ่เงป็นกลุ่มควบคุม กับกลุ่มไม่ควบคุม

๖. การสังเกต (Observation) (อย่างมีส่วนร่วม คือ เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นเลย แฝงตัวเลย ส่วนไม่มีส่วนร่วม คือแค่สังเกตุการทำกิจกรรมเท่านั้น

๗.การสัมภาษณ์ (Interview) มีโครงสร้าง มีกรอบให้พูดตาม แต่ใช้วิธีการพูดคุยตัวต่อตัว แบบไม่มีโครงสร้างคือ มีคำถามประเด็นเดียว แต่ต่อยอดไปเรื่อย ๆ ไม่มีประเด็นหลัก

๘.การสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามปลายเปิด หาเหตุผล หรือปลายปิด เช่น แบบวัดความพึงพอใจ แบบ rating scale ใช้แบบร่อนไปโดยไม่เจอหน้ากัน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อทำข้อเสนอเชิงนโยบายห้ามใช้สถิติที่ยาก ให้ใช้แบบง่าย คือ ร้อยละ และใช้ค่าความถี่ได้แก่

๑.MEAN คือ ค่าเฉลี่ย ใช้เป็นประจำ กรณีที่เป็นเลขคี่ ให้นำผลทั้งหมดมารวมกัน เรียงจากน้อยไปหามากแล้วรวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนกลุ่มประชากรออกมาเป็น ค่าเฉลี่ย (ใช้ทศนิยมสองตำแหน่ง)

๒. MEDIAN คือ มัธยฐาน เรียงจากน้อยไปมาก แล้วหาตัวกลาง นั่นคือ Median ถ้ามีสองคนที่อยู่ตรงกลางเป็นเลขคู่ ให้นำมาบวกกัน หารด้วย ๒ ออกเป็น Median

๓. MODE คือฐานนิยม เป็นตัวซ้ำกันของข้อมูล ที่มากสุดเป็นฐาน Mode ทันที

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับ ไม่ต้องมีคำว่า “เพื่อ” แต่ให้เขียนว่าได้อะไร ทั้งนี้ให้เขียนเป็น ๓ ส่วนคือ

๑.ผลผลิต (Output)ทันทีที่เขียนจบ คือ แก้ปัญหาอะไร ได้เอกสารนั้นแหละได้แนวทาง

๒.ผลลัพธ์ (Outcome) หน่วยงานได้ประโยชน์อะไร ภาครัฐได้อะไร

๓.ผลกระทบ (Impact) เขียนให้เห็น Impact ว่าประเทศชาติได้อะไร คนในชาติได้อะไรบ้าง

ต้องมีอย่างต่ำ ๖ ข้อ และควรต้องเขียนให้ครบ ๓ ส่วนข้างต้น

บทที่ ๒ ผลการศึกษา

ต้องขึ้นต้นด้วยทุติยภูมิเสมอเวลาเริ่มเขียนตั้งต้น โดยประกอบด้วย

๑.เขียนความเป็นมา ไม่ใช่หลักการและเหตุผล เป็นการย่อความ ต้องไม่ซ้ำเดิม ให้ขยายผล ขยายรายละเอียด

๒. มีนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ พรบ.ที่สอดคล้อง หยิบอะไรก็ได้เขียนไปได้เลย เช่น ตาม กรอบแนวทางโลก...

พระราชบัญญัติการสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ. ... มาตรา.....ข้อ.....วรรค.....ความว่า ไม่ต้องเขียนมาเย้อะเอาเท่าที่มี (จัดลำดับชั้นของกฎหมาย)

นโยบายกระทรวงสาธารณสุข โดย.....แถลงไว้.....หรือกำหนดไว้.....(จัดลำดับนโยบายชาติ ลงมา กรม มาหน่วยงาน)

ยุทธศาสตร์ ข้อ.....

มาตรการของ.....ข้อ.....

ดรรชนีความสุข.....

บทที่ ๒ ผลการศึกษา

๓.มีคำสำคัญที่ระบุไว้ ต้องนำมาอธิบายเสมอในบทที่ ๒ เช่น Start up ประชารัฐ NCDs ให้บอกความเป็นมาโยย่อ อาจใน่ภาพประกอบได้ เกิดขึ้นสมัยใด

๔. การเขียนผลการศึกษาให้ใช้คำที่เป็น Positive word ห้ามเขียนคำว่าไม่มี เช่น โครงการนี้ไม่เคยมีการทำงาน ห้ามเขียน แต่เลี่ยงคำเป็นว่า โครงการนี้มีการขับเคลื่อนน้อย

๕.อธิบายคำสำคัญ คำสวยต้องอธิบาย ตามชื่อเรื่อง เช่น

-ประสิทธิภาพ (ใช้ทรัพยากรคุ้มค่าตาม ๔M ไม่วัดผล) ประสิทธิผล (วัดที่ผลลัพธ์ที่สำเร็จไม่สนใจวิธีการ) เวลาเขียนให้ใช้ว่า “เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล” ไม่ต้องใช้คำว่า คุณภาพ เพราะคุณภาพต้องอาศัยเวลาในการวัดผล

-ลดอัตรา.....เพิ่มอัตรา.....หรือ ลดอัตรามลพิษ.....

-การพัฒนาสู่ประเทศไทย ๔.๐

-โรคติดเตียง หรือ NCDs

-โรคติดต่อไม่ร้ายแรง

บทที่ ๒ ผลการศึกษา

๕.ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ ThaiLIS โดยอ้าง “โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai Library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอถมศึกษา” ฟรี จากเว็ปไซด์ ตัวงานงานวิจัย เช่น

-ผลงานวิจัยต่างประเทศ
-ผลงานวิจัยของส่วนราชการ
-ผลงานวิจัยจากสภาวิจัยแห่งชาติ
-ผลงานวิจัยจากอาจารย์มหาวิทยาลัย
-ผลงานวิจัยนกวิชาการ

โดยสรุปผลจากงานวิจัยมาประมาณ ๕ ข้อ เพื่อให้เป็นปัญหา

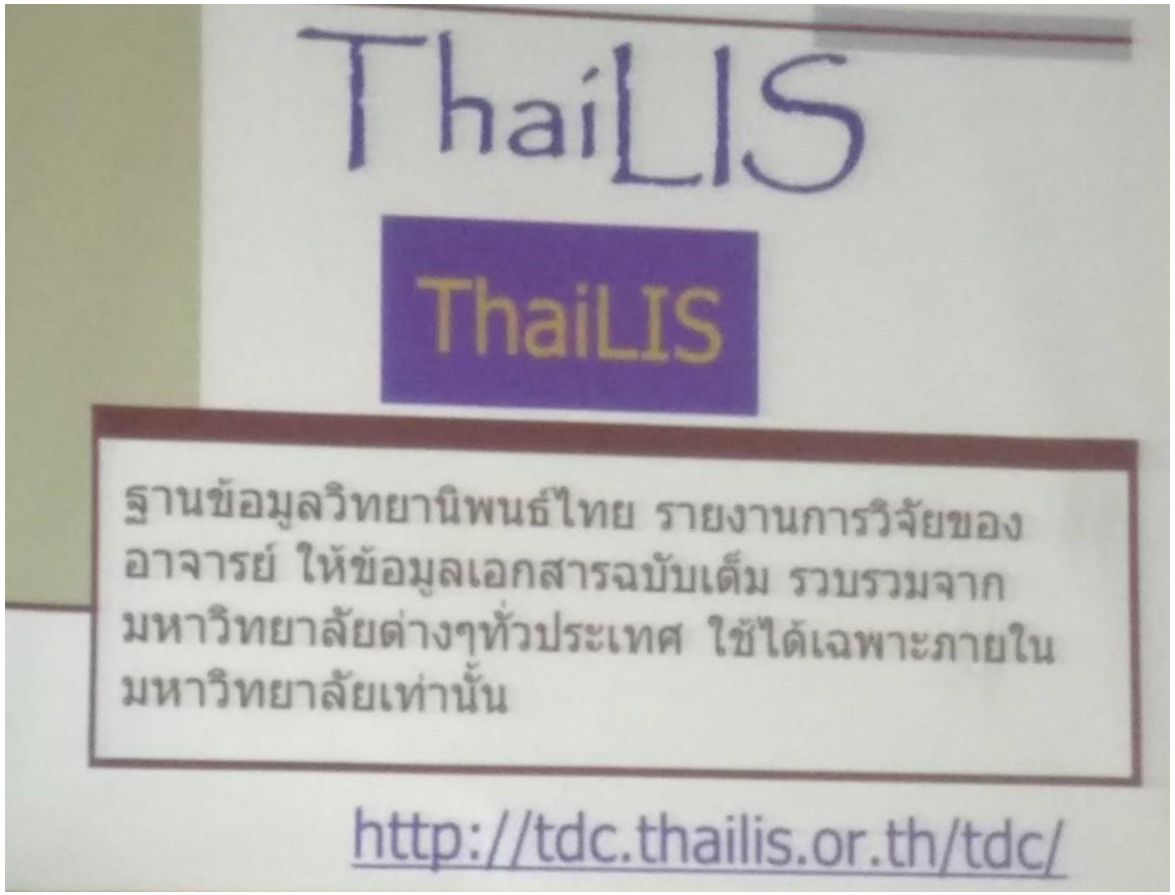

บทที่ ๒ ผลการศึกษา

๖. ข้อมูลปฐมภูมิ
-ผลการสัมภาษณ์
-ผลจากการสอบถาม
-ผลการจัดประชุมกลุ่ม
-ผลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม
-ผลจากการทดสอบ
-ผลจากการทดลอง

บทที่ ๒ ผลการศึกษา

๗. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดย การใช้ผังก้างปลา Cause & Effect Diagram) ต้องสรุปให้ได้ว่าปัญหาคืออะไร ตามแบบในรูป แล้วจบบทที่ ๒ หรือ ให้ใช้ 5 Why Analysis (ถามคำถามให้เกิน ๕ ข้อ นั่นจะเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข

๘. ต้องตอบวัตถุประสงค์ข้อ ๑ และ ๒ ให้ได้ก่อน (ทุติยภูมิ นำมาสร้างแบบสอบถาม ใช้ปฐมภูมิหาสาเหตุปัญหา และสรุปผล ต้องวิเคราะห์ทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ)

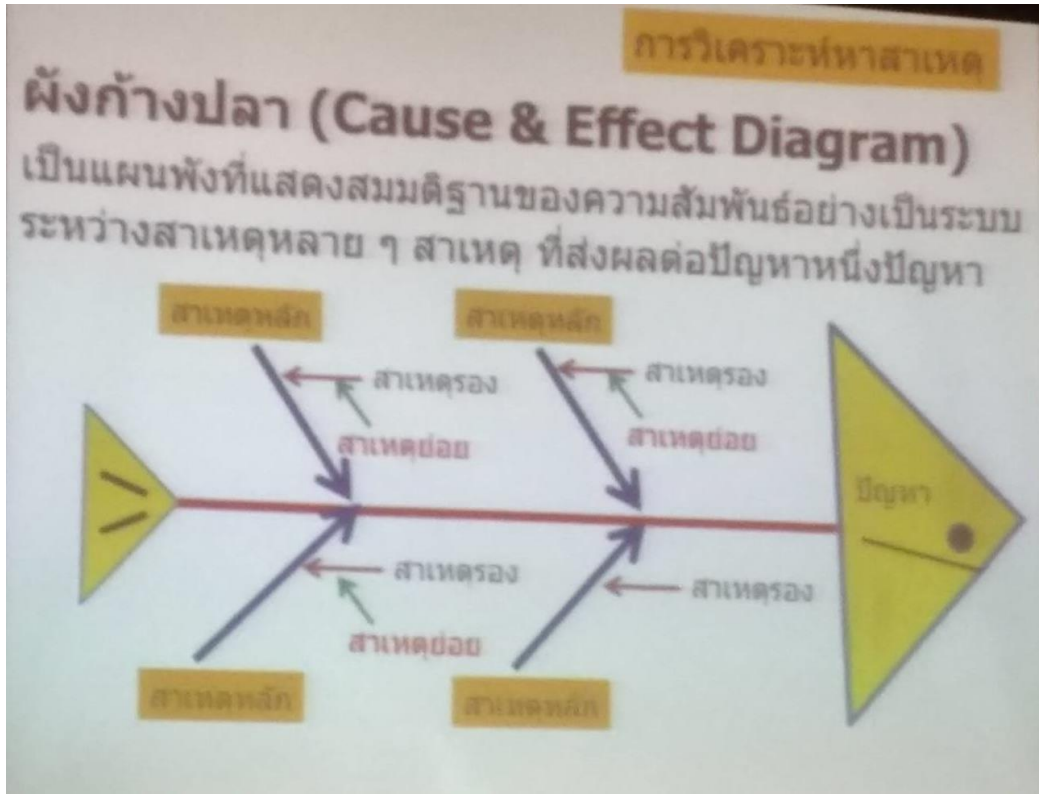

บทที่ ๓ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ.....

๑. ใช้หลักการ Plan Do Check Act วิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม
๒. ใช้หลักการ SWOT Analysis และ TOWS (ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่มาจาก SWOT)
๓. นำตัวอย่าง Best Practice ที่แก้ไขปัญหานี้ที่ใกล้เคียงกับที่เราทำข้อเสนอ มาเขียนวางไว้ให้ชัดเจน เช่น
- การฝึกวินัยด้านสิ่งแวดล้อม
- การทำ Big data เพื่อการตลาด เช่น คุณป้าจะเปิดร้าน ไปขอข้อมูล Big data จะรู้ว่าควรเปิดร้านหรือไม่
- การจัดระเบียบสังคมต่างวัฒนธรรม
- การจัดการสาธารณสุขพื้นฐาน
- การสร้างเครือข่ายวิจัย
- การพัฒนาเครือข่ายจิตสาสา
- การดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร
- การดูแลผู้ป่วยติดเตียง

๔.สิ่งที่แย่สุดคือ ไม่เสนอข้อแก้ไขปัญหา หรือเสนอข้อเสนอที่ซ้ำซาก ดังนั้นให้คิดนอกกรอบอย่าติดระบบราชการ อย่าเขียนแต่ของบประมาณ เขียนอะไรก็ได้ที่แสดงถึงกึ๋นของผู้เขียน ลีลาการเขียนต้องดี ให้แปลกใหม่ แล้วเพิ่มนวัตกรรม หรือ Best practice

บทที่ ๓ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ.....

๕. จึงเสนอข้อเสนอเชิงนโยบาย โดย ต้อง เสนอทางเลือก อย่างน้อย ๒ ทางเลือก ให้เขียนเสนอแบบ รักพี่เสียดายน้อง ให้เขียนจุดเด่น และจุดด้อย ของแต่ละทางเลือก เพื่อให้เกิดการก้ำกึ่ง

๖. วิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย แล้วเสนอเพียงทางเลือกเดียว แต่เกริ่นไปว่าเรามีสองทางเลือกนะ วิเคราะห์จุดเด่น หรือจุดด้อย ให้เค้าเห็นชัดเจน พร้อมระบุงบประมาณ

บทที่ ๔ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

๑.สรุป เอาวัตถุประสงค์มาเรียง แล้วเอาสรุปตอบครบทุกข้อ

๒.อภิปราย เอาผลที่ได้รับ เอาประโยชน์ มาเขียนขยายผล การบริหารความเสี่ยง

๓.ข้อเสนอแนะ

Thank you